

MOJA, TVOJA
**NAŠA
ZEMLJA**
★★★★★

PRISTUPAČNO I KVALITETNO OBRAZOVANJE

**NAŠA
STRANKA**

Načela obrazovanja moraju biti dostupnost, stručnost, transparentnost, objektivnost, nulta tolerancija na diskriminaciju, povezanost teoretskog s praktičnim i primjenjivim i kreativnost. Neizostavni su, također, društvena odgovornost i empatija. Obrazovanje je dvosmjernan proces, svi sudionici moraju biti aktivni učesnici u ostvarenju gore navedenih načela. U obrazovanju je potrebna podrška djeci u raznolikosti, podrška nastavnicima u kreativnosti, podrška roditeljima u izgradnji povjerenja u obrazovni sistem.

U osnovne škole upisano je 282.946 učenika, a u srednje škole je upisano 124.148 učenika. Prosječni omjer učenika po jednom nastavniku je 7,1, što Bosnu i Hercegovinu smješta iznad EU i OECD prosjeka, odnosno ukazuje da u BiH ima veći broj nastavnika po učeniku nego što je slučaj sa zemljama EU.

Obrazovni sistem u BiH je izrazito decentraliziran i fragmentiran, te njegova struktura umnogome reflektira kompleksan ustroj državnih struktura.

Sistem upravljanja u obrazovanju je u BiH podijeljen na dva podsistema, i to:

- Upravljanje organizacijom obrazovnog procesa (finansijska, pravna i administrativna pitanja),
- Upravljanje kvalitetom (obrazovni sadržaji, metode, evaluacija studenata, itd.)

Obrazovni sistem u BiH se finansira iz entitetskih, kantonalnih i opštinskih budžeta. Udio obrazovanja u finansiranju iz državnog budžeta je vrlo mali.

Problem obrazovanja u Bosni i Hercegovini se treba posmatrati kroz dva povezana, ali ipak odvojena fenomena. Prvi je politički kontekst koji se reflektira na obrazovanje, a drugi je empirijsko stanje u obrazovnog sistema Bosne i Hercegovine kojeg nam je otkrilo PISA istraživanje iz 2018. godine.

Efekt političkog konteksta na obrazovanje u Bosni i Hercegovini je očit i poznat je najširoj javnosti u Bosni i Hercegovini, ali i šire. Kompleksni državni aparat i visoka decentralizovanost obrazovnog sistema, nastali kao posljedica etnonacionalističkih politika i podjela, stvorila je fragmentaciju obrazovanja koja je rezultirala s preko 30 različitih zakona o obrazovanju, te četiri ministarstava i tri agencije koje se na raznim nivoima bave obrazovanjem.

Nepostojanje jedinstvenih osnovnih obrazovnih standarda na nivou države/entiteta, evidentna etnička segregacija u osnovnom i srednjem obrazovanju, nepovezanost politike obrazovanja s tržištem rada, politikama zapošljavanja i nepostojanje strukture za nadzor efikasnosti i kvaliteta rada obrazovnih institucija te adekvatnog analiziranja i mjerenja kvaliteta obrazovnih programa posljedica je efekta političkog konteksta.

Uz sve to, obrazovanje nije imuno na glavnu boljku našeg društva – korupciju. Korupcija se provlači obrazovnim sistemom od predškolskog do visokoškolskog, a sve to dovodi do potkapacitiranog kadra. Sistem sadrži elemente korupcije od davanja ocjena i upisa u školu, do akreditiranja visokoobrazovnih ustanova u Bosni i Hercegovini.

Efekat ovakvog pristupa obrazovnom sistemu se morao oslikati na prvom i za sada jedinom PISA testiranju koje je sprovedeno 2018. godine u Bosni i Hercegovini. Bosna i Hercegovina se našla na zabrinjavajućem 62. mjestu od 79 zemalja. Rezultati koje su djeca u Bosni i Hercegovini ostvarila iz oblasti čitanja, matematike i prirodnih znanosti su značajno ispod prosjeka vršnjaka u zemljama OECD-a.

Uzimajući u obzir sve faktore koji oblikuju obrazovni sistem u Bosni i Hercegovini, a vodeći se principom pravednog, pristupačnog, kvalitetnog i personaliziranog obrazovnog procesa koji svima daje jednaku mogućnost i startnu poziciju, te počiva na premisi javno finansiranog obrazovnog procesa, Naša stranka se zalaže i aktivno će raditi na ostvarivanju idućih ciljeva:

- Utvrđivanje jasnog obrazovnog standarda i programskog jezgra na nivou Bosne i Hercegovine, koji će približiti obrazovne standarde i prakse u Bosni i Hercegovini, kako jedne s drugima, tako i s normama i standardima Evropske unije,
- Uvođenje obaveznog entitetskog/državnog eksternog maturalnog ispita na kraju četverogodišnjeg srednjeg obrazovanja,
- Uklanjanje neprimjerenih naziva odgojno-obrazovnih ustanova u Bosni i Hercegovini, eliminisanje sistema „dvije škole pod jednim krovom“, revidiranje sadržaja udžbenika i programa koji potiču etničke podjele i mržnju,
- Provođenje kontinuiranog istraživanja i centraliziranih testiranja koji će analizirati stanje na svim obrazovnim nivoima,
- Ključni faktor za adekvatno poboljšanje obrazovnog sistema se nalazi u predškolskom programu. Moramo raditi na tome da svako dijete u BiH ima priliku da pohađa predškolsko obrazovanje, u kojem će dobivati prve poticaje za učenje, čitanje, računanje i jezike,
- Da bi svako dijete u Bosni i Hercegovini moglo pohađati predškolsko obrazovanje neophodni su infrastrukturni kapaciteti, izgradnja vrtića, odnosno jače uključivanje privatnih predškolskih institucija u sistem, kroz mehanizme poticaja i centralnog reguliranja programskih aktivnosti vrtića,

- Pokazalo se da Bosna i Hercegovina ima tehničke i materijalne kapacitete za smanjivanje razrednih odjeljenja. Smatramo da se za odjeljenja u osnovnoj školi gornja granica treba postaviti na 20, a u srednjoj školi na 25. Trenutno upravljanje razredima od 30 i više učenika je previše stresno i onemogućava nastavni kadar da se adekvatno posveti svakom učeniku i njegovim individualnim preferencijama i potrebama,
- Neophodno je kontinuirano ulaganje u nastavni kadar, kako u njegov proces edukacije i dodatne izgradnje, tako i u mogućnost stvaranja autonomnih programa. Nastavni kadar bi trebao imati kvartalni budžet na raspolaganju kojeg bi morao utrošiti u nove nastavne instrumente, edukaciju i razvoj programa. Uporedo se mora umanjiti birokratsko opterećenje nastavnog kadra i trošenje njihovog vremena na administrativne i tehničke zadatke,
- Omogućiti usmjeravanje učenika u skladu s njihovim preferencijama i interesovanjima već u osnovnoj školi, kako se prilikom upisa u srednju školu učenici ne bi zadesili pred odlukom koju moraju da donesu o svojoj budućnosti, a na koju nisu spremni,
- Stipendijama poticati upisivanje u srednje škole deficitarnih zanimanja i prilikom izbora škola roditeljima i učenicima jasno predstavljati mogućnosti i izazove svake od mogućih opcija,
- Smanjivati socijalnu, demografsku i kvalitativnu razliku između gimnazija i tehničkih škola, te otvarati perspektivu tehničke škole učenicima u njihovom potencijalnom zapošljavanju,
- Uspostaviti i unaprijediti formalnu saradnju između malih i srednjih preduzeća i obrazovnih institucija kroz studijske programe,
- Obezbijediti adekvatne materijalne i programske uslove za rad s djecom s invaliditetom, poremećajem pažnje i drugim sličnim stanjima,
- Primjena usvojenih dokumenata o obrazovnim potrebama povratnika, Roma i drugih manjina,
- Revizija akreditiranih visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini,
- Standardiziranje kvaliteta, kriterija i procesa u svim visokoškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini,
- Razvoj javnog obrazovnog sistema kroz proširenje materijalnih, tehničkih i ljudskih kapaciteta na visokoškolskim ustanovama. Nastavnom kadru se moraju osigurati istraživački kapaciteti, kako bi visokoškolske ustanove u BiH postale naučni centri, a prestale biti ideološke učionice,
- Povećati slobodu u kreiranju programskog sadržaja uz centralnu regulativu kurikuluma kroz kontinuirani usmjereni nadzor nad procesima prenošenja znanja i ocjenjivanja,
- Poboljšati poziciju studenta i učenika, od njihovog socijalnog i materijalnog statusa, do demokratske mogućnosti za sudjelovanje i nadzor rada na fakultetima iu školama. Studenti i učenici moraju učestvovati u kreiranju edukativnih procesa.